

TUDOMÁNY és TÁRSADALOM

A jogi kar szerepe a város tudományos, társadalmi és kulturális életében

Napjainkban számtalan-szor hangoztatott megállapítás, hogy a tudománynak egyre nagyobb szerepe van a termelőerők fejlődésének kibontakozásában. A modern társadalomban a kutatás, valamint azok eredményeinek alkalmazása egymástól bizonyos fokig elválasztott mechanizmuson keresztül végzi funkcióit. Egyetemünk oktatóinak — hivatkozásuknál fogva — egyik alaptervékenysége a társadalom és természet titkainak a feltárására irányuló munka. A marxista tudós azonban sohasem mond le arról, hogy kutatási eredményeinek az alkalmazására irányuló szervezésre közvetlen hatást gyakoroljon. Egyetemünk — s karunk — oktatói közül azonban csupán viszonylag keveseknek van módja arra, hogy országos intézményeknél, testületéknél beforduljon tudja a tudományos eredmények alkalmazására irányuló szervező tevékenységét. Az egyetemi oktatók lak- és munkahelye, a város viszont a maga intézményeivel, munkaszervezeteivel, a tudományos eredmények közvetlen alkalmazási lehetőségeit rejtő magában.

I.

Az egyetemi oktatók számára a város társadalmi, kulturális intézményei nem pusztán „kísérleti telepek”, hanem a számtalan más lehetőséget is magukban foglalnak arra, hogy az egyetemi dolgozó közvetlen környezetében társadalmilag hasznossá tehesse magát. Az egyetem társadalmi megbecsültsége a városban kifejezésre jut mind abban a sok megtisztelő megbízásban, amellyel oktatóinkat a város politikai, társadalmi és kulturális vezetői részesítik. A szociológia tudománya ma már egzakt módszerekkel mérni tudja egy intézménynek a város struktúrájában elfoglalt helyét, amelynek értékét a presztízs mértéke juttatja kifejezésre. Nagyon aktuális feladatnak foglalt magában a kari munkaterv akkor, amikor a karnak a város tudományos, társadalmi és kulturális életében betöltött szerepét (presztízsét) kívánta felmérni, s ennek alapján a helyzet további javításának útját keresi.

Első kérdésként röviden utalni szeretnénk arra, hogy a helyi, társadalmi, gazdasági viszonyok mennyiben inspirálták a kar tanszékeinek kutatási témaválasztását. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a kari kutatómunka foglalkozik azokkal a speciális viszonyokkal, amelyek városunkra jellemzőek. Témaválasztás szempontjából a tanszék (oktatók) két csoportját különböztethetjük meg. Viszonylag kevés — tegyük hozzá, hogy tudományunk jellegzetességeiből folyóan érthetően — azoknak a kutatóknak a száma, akik kifejezetten Szeged város történelmi, társadalmi és gazdasági viszonyainak valamilyen fontos területét állították volna kutatómunkájuk középpontjába. Mégis vannak ilyen kutatási témák is. Egyrészt a jogtörténet tanszékén látunk ilyen kezdeményezéseket, ahol dr. Both Ödön tanszékvezető docens kandidátusi disszertációját Szeged város büntetőjogi történetéről készítette. Ruzsoly József egyetemi tanársága is kiadta alatt levő dolgozatát írt Szeged város nemzeti bizottságának létrejöttéről és működéséről.

A speciálisan szegedi vonatkozású kutatási témák másik csoportját a SZAB által kezdeményezett és támogatott társadalomtudományi komplextéma körében folyó

kutatások alkotják. Ennek keretében dr. Horváth Róbert tanszékvezető egyetemi tanár Szeged város, demográfiai adatainak gyűjtését és feldolgozását végzi. Az államjogi tanszék viszont Szeged városi tanács szervezeti és működésére vonatkozó tényfeltérése után politikai, szociológiai jellegű kutatásokat végez a városi szervek strukturális mobilizációjáról.

A kari kutatási témák zöme azonban sokkal általánosabb annál, hogy azokat pusztán a város viszonyaitól kötött végzett feldolgozással kimeríthetőnek lehetne tekinteni. A város intézményei azonban egész sor általános célú kutatásnál, az ún. területi (field) vizsgálatok színhelyei. Azt lehet mondani, hogy kevés kivétellel minden egyes tanszék fel tudja használni a helyi szervek, intézmények munkájának tanulmányozása során szerzett tapasztalatokat.

Több tanszék mellett — többé vagy kevésbé szervezett formában — kialakulnak a városi intézmények különböző dolgozóiból alakuló csoportok, amelyek a tanszék kutatási profilja iránt érdeklődnek, s keresik a lehetőségeket arra, hogy az intézetekhez kapcsolódva vagy azokkal koordinálva tudományos munkát végezzenek. Természetes, hogy a büntető és polgári jogi tanszék köré elsősorban a bíróságok, ügyészségek, rendőrség ambiciózusabb, kiemelkedő képességű személyei csoportosulnak, míg az államjogi, államigazgatási jogi tanszékhez megyei, városi, (kerületi) járási tanács-dolgozók vonzódnak, a munkajogi tanszék viszont különösen a vállalati jogtanácsosok körében talál munkatársakra és érdeklődőkre.

II.

Az előbbieken az egyetemenk oldaláról emeltük ki a városban rejlő lehetőségeket. A téma más vonatkozásban annak vizsgálatát is magába foglalja, hogy az egyetemi oktatók mivel járulnak hozzá a Szeged város problémáinak megoldásához, a helyi állami, társadalmi és kulturális szervek munkájának eredményességéhez. Az egyetem mindezekelőtt a tudományos eredményeit „szállítja” s becsátja a város rendelkezésére. E kutatási eredmények azonban nem egyformán alkalmazhatók, nem is szólva arról, hogy egyes részleteik helyi (városi) viszonylatokban egyszerűen meg sem valósíthatók. Az egyetem azonban — dolgozóinak hivatászerűen végzett munka produktumán kívül — társadalmi (politikai) és kulturális vonalon is az átlagnál képzetesebb, intelligensebb káderyanyagot kínál a városnak. A város intézményei természetesen felismerik azt, hogy az egyetemi dolgozók bevonásával a legkülönbözőbb területen magas szintű szervezeti működés személyi feltételeit teremtik meg, és szervezett kapcsolatokat építettek ki az egyetemmel, illetve annak részlegeivel.

A kar dolgozóinak a tevékenysége a különböző városi szervekben, intézményekben nagyon sokoldalú. A kezdeményezéstől, a javaslattevéstől, a konkrét szervező munkáig, tanácsadásig, véleményezésig, s nem utolsósorban a döntésekben való érdemi részvételig terjedő széles skálán mozog. A kötetlen, informális szervezeti tevékenység és a másik végtelen található tartalmában és eljárási módjában szorosán kötött szervezeti működés számtalan formájára van példa kari dolgozóink társadalmi tevé-

kenységében. Az a tény azonban, hogy olyan sok városi intézményből fordulnak a kari dolgozók felé problémáikkal, valamint az is, hogy mint a példák mutatják olyan széles az egyetemi dolgozók szervezeti kapcsolata, egymagában is tanúsítja, hogy egyetemünk dolgozóit általában hozzáértéssel és megfelelő eredménnyel látják el megbízatásaikat.

III.

A következőkben néhány olyan problémát szeretnénk kiemelni, amelyek megoldásával az egyetemi dolgozóknak a város közéletében való részvétele még szélesebb körű és hatékonyabb lehetne.

A Kar tagjainak véleménye majdnem kivétel nélkül megegyezik abban, hogy a fennálló eredmények ellenére, a kar még olyan szellemi tartalékokkal rendelkezik, amelyeknek aktivizálásával jelentősen tovább lehetne javítani a városi társadalmi-kulturális szervek és intézmények munkáját. Számos kari dolgozó kifejezte készségét, hogy szívesen venne részt, mind munkaköréhez szorosabban kapcsolódó állami intézmények, mind pedig kifejezetten társadalmi célú szervezetek munkájában.

A városi szervek és a kar közötti kapcsolatok áttekinthető meggyőző bennünket arról, hogy bizonyos koordinációs és arányosító munka szükséges. Egyes szervekben igen nagymértékű, másokban viszont — noha nagyon is indokolt lenne — aránylag csekély a jogászok közreműködése. A kari alapszerv funkciója egyrészt a helyes arányos alakítására törekvés, ami azonban nem jelentheti azt, hogy készséget, kedvet, hajlamot tekintve nem véve, át lehetne csoportosítani embereket.

Az egyetem és a fontosabb

A József Attila Tudományegyetem 1966/67. évi munkatervében egyetemi tanácsulési napirendként szerepel az egyetem és Szeged város kapcsolatának vizsgálata, annak elemzése, hogy tudományegyetemünk milyen szerepet játszik a város tudományos, kulturális és társadalmi életében. Akkor, amikor a Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusának határozatai a társadalom érdekeit közvetlenebbül szolgáló kutatómunkára hívják fel tudományos életünk figyelmét, akkor előzőleg a városi, majd a megyei párttervezetlet beszámolójában és határozataiban is hangot kapott ez a politikai-társadalmi igény, különösen jelentősek e vizsgálatnak a megállapításai.

Egyetemünk tanácsulése november 23-án dr. Szalay László egyetemi tanár, rektorhelyettes előterjesztésében vitatta meg a karonként előkészített és összeírt felmerést. Az Állam és Jogtudományi Karon dr. Szentpéteri István, a Bölcsészettudományi Karon Vágvölgyi András, a Természettudományi Karon pedig dr. Horváth Rezső készítette el a kari részlemezéseket. Szerkesztőségünk úgy határozott, hogy ezeket az egyetemünknek, mint szellemi centrumnak tudományos, kulturális és társadalmi kisugárzásáról hiteles képet adó elemzéseket megjelenteti a lap hasábjain. Elsőként az Állam és Jogtudományi Karról készült felmérés rövidített anyagát közöljük.

városi intézmények vezetői közötti kapcsolati formákat bővíteni lehetne, illetve a meglevőket tovább kellene fejleszteni.

Helyesen észrevételezték többben is, hogy a kar (annak dolgozóinak) és a városi szervek együttműködésének formáit tovább lehetne differenciálni. Általános tapasztalat szerint nagyon hasznos, ha képzett szakemberekből tanácsadó testületeket alakítanak az említett intézmények, vagy azok egyik és másik részlege mellé.

Intézményes szervezeti kapcsolatok ellenére a Kar dolgozóinak egészevel, illetve jelentékeny részével egyes városi szervek nem tudják az érintkezést tartani; Ez az oka annak pl., hogy a kari dolgozók részvétele a TIT által szervezett jogi ismeret-terjesztésben alul marad a lehetőségeken. Ezen segítené az, ha a TIT függetlenített funkcionáriusai, a jogi szakosztály vezetősége, egy-egy alkalommal az egész kari oktatószeméllyettel összeülne a program kialakítása érdekében.

Szeged város társadalmi-kulturális életének évenként ismétlődő jelentős eseménye a nyári szabadtéri játékok időszaka. A szabadtéri játékok egyre bővülő kísérő programja, s azon belül a bölcsészkar közreműködésével szervezett nyári egyetem felvetette azt a gondolatot, hogy jogászok is hozzájárulhatnának valamilyen rendezvénnyel a kísérő program szélesítéséhez. Kétféle javas-

lat vetődött fel: a) Az egyik szerint Karunk által szervezendő nemzetközi szintű konferenciák időpontját a szabadtéri játékok idejére kellene tenni. b) A másik javaslat a nyári szabadegetem politikai-jogi témákkal való kiterjesztését — mint egy új tagozat — létesítését tartja kívánatosnak.

A kar szerepét a városi társadalmi és kulturális életében — az előbb tárgyalt szervezeti formákon kívül — nagy részben az oktatóknak helyi napilapok és rendezvények kiadványok (folyóiratok) munkájában való részvétel mértéke jellemzi.

A kar dolgozóinak egyöntetű véleménye az, hogy a helyi sajtóval való kapcsolatot a fennállóval sokkal magasabb szintre lehetne és kellene is emelni. Több javaslat van e kapcsolat szervezeti formáinak fejlesztésére is.

IV.

A városi intézmények és a kar kapcsolatának áttekinthető természetesen csupán vázlatos volt és nem kiemertő elemzés. Érzésünk szerint mégis joggal mondhatjuk azt, hogy eredményeket könyvelhetünk el mindkét oldalon. S mivel mind a városban megvan a továbblépésre az igény, s mind a kari oktatóknak a még szélesebb körű bekapcsolódásra a készség, biztossan remélhetjük, hogy ez a gyümölcsöző kapcsolat a jövőben még inkább erősödik.

KARI KLUB

Két éve, amikor a jogi karon befejeződtek az átalakítási munkálatok, a hallgatók kaptak egy termet, mely azóta „Kari klub” néven áll rendelkezésükre. Társadalmi munka bevételeiből televíziót vásároltak, s most magnó beszerzését tervezik. Bodnár László KISZ-titkár tájékoztatót bennünket a klub munkájáról, terveiről.

— Programunkat úgy állítottuk össze, hogy szakmai, politikai fejlődésünket és a szórakozást egyaránt biztosítsa tudjuk. Szeretnénk rendezni egy Sós Zoltán-estet, majd vietnami költők verseiből összeállított irodalmi délutánt. Általában az évfolyam-összejövetelek is jól sikerülnek. És fő programunk, mely iránt talán legnagyobb az érdeklődés: meghívtuk Randé Jenőt, s amennyiben ideje engedi, eljön.

— Van-e olyan tavalyi rendezvény, ami nagyon jól sikerült és meg akarjátok ismételni?

— Itt mindjárt három említéni kell. Dr. Sós József bíró előadása nagyon érdekes és hasznos volt. A közösen megtekintett Rozsdatemető előadása, utána a meghívott színészekkel tartott ankét, ezenkívül a „Jogászoknak szóló” a „Jogászokhoz szóló” című est, melyen Lakatos Géza és zenekara játszott, óriási sikerű volt. Ehhez hasonlótt ebben a félévben is fogunk rendezni.

A jogi kari klubban olyan az „élet”, mint bármely klubban. Aktívításuk azonban figyelmet érdemel, legalább említést. Ezt a cikket, mindenesetre.

—36—

lünk bezsebelt ezer dollár helyében egy holttest marad ott. Ezer dollár halottanként — ez az ára annak, amit amerikai imperializmusnak nevezünk.

Mindez oka és egyszersmint következménye annak a belső helyzetnek, amely ezekben az országokban speciális történelmi fejlődésük során kialakult. „Brazilát nem lehet megismerni, de főként nem lehet megérteni, ha valaki nem ismeri néha hihetetlennek tűnő ellentmondásait”

Forradalmi élcsapat

— írja Rui Faco, haladó publicista „Brazilia a XX. század derekán” című könyvében. A termelés volumene tekintetében első helyre került ez az ország a második világháborút követő, 1964-ig tartó gazdasági fellendülés idején. 1962-ben az egy főre eső évi jövedelme 380 dollár volt, amivel a gyengén fejlett országok élvonalába tartozik. Az ország égető gondjait azonban éppen az uralmon lévő rendszer jellegének megfelelően ez a gyors fejlődés, a gazdasági konjunktúra sem tudta megoldani. Szomorú képet fest Brazília táplálkozásai viszonyairól „Az éhez Brazília”, című könyvében Josué de Castro, az iskolázottság szörnyű elmaradottságát pedig kiálló számok dokumentálják. A lakosság többsége frásztudatlan, az általános iskolázottsági fok 1,7 év. A mintegy két és félszer iskola egyharmada a katolikus papság kezén van. Tízezer lakosra ötven-négy orvos (az USA-ban 135) és háromszáznegyven ágy (az USA-ban

910) jut. A két év előtti helyzetet napjainkban még rosszabb váltotta fel, mert a Goulart megdöntő katonai klikk nyílt diktatúrával uralkodik. Mindennapos az egyetemnek autonómiájának megsértése, a haladó egyetemi tanárok és diákok letartóztatása, a tizenöt-harminc éves börtönbüntetések, a könyvégetés.

A haladó diákmozgalomra nagy hatással van Kuba példája. Ami tegnap még szép, de zavaros eszmény volt — írja Rogué Dalton, a salvadori író — ma már kézzelfogható realitássá vált Amerika első szabad területén és reális perspektívává válik a kontinens más országai számára is. A kubai nép hőies küzdelmének vezetői ugyanúgy az egyetemi összecsapásokon tanulták a harc formáit, hogy megrohamozzák a Moncada kazsárnyat és megalapozzák a Sierra Maestrában megalakult felkelő hadsereget, mint a még elnyomott országok diáksága. A harc tanulságai mellett lelkesítők az eredmények is. 1953-ban Kubában az analfabéták az ország lakosságának 23 százalékát alkották. A nagyszerű kulturális munka eredményeként ez a szám nyolc év alatt négy százalék alá csökkent. Az okok közül a legjelentősebb, hogy míg 1956-ban a közoktatás állami támogatása 78,5 millió dollár volt, 1964-ben már négyszerezével számolhattak a szakemberek. Mindez az amerikai intervenció árnyékában, a gazdasági építés ezernyi problémája között.

Brazilia fővárosában ötezer diák tüntetett. Négyszerez túlerő vonult fel. A diákokat szétzavarták, sokukat letartóztatták. A szétzavart tömeg azonban újra és újra egyesül, növekszik, amíg egyszer nem lesz elég rendőr, elég katona a megfékezéséhez. Ebben a hatalmasodó tömegben mindig ott lesz a kontinens haladó diáksága, hogy elődeinek fél évszázados haladó tradícióit követve a munkások, kommunisták vezetésével harcoljon a nemzeti függetlenségért, a demokratikus szabadságjogok kivívásáért.